

Het voornemen van het rijk om deze kabinetsperiode voor € 800 miljoen een beroep op de provinciale middelen te doen, heeft de besprekingen tussen rijk en provincies over een bestuursakkoord geen goed gedaan. Vandaar wederom een commissie. De GroenLinks Statenfractie is het volledig eens met het rapport Lodders: 'Ruimte, Regie en Rekenschap' om een einde te maken aan "bestuurlijke drukte en gedoe tussen overheden". Het rapport is op hoofdlijnen en moet worden uitgewerkt. Dit moet gebeuren naar Zeeuwse aard en schaal. Of op het terrein van zorg en welzijn de taken zonder meer aan alle Zeeuwse gemeenten kunnen worden overgedragen is vooralsnog onduidelijk. Vraag blijft hoe dit rapport zich verhoudt tot de bezuinigingstaakstelling uit het regeerakkoord. En jammer dat de waterschapstaken wederom buiten de discussie zijn gebleven. Het is een belangrijk punt uit de verkiezingsprogramma's van PvdA en ChristenUnie.

Algemeen

Om de begrotingscyclus van het rijk bij te kunnen houden moeten provincies binnen no time reageren op het rapport Lodders. Om het geheel nog in de mei-circulaire te kunnen verwerken heeft minister Bos ook het kabinet een zelfde tijdsdruk opgelegd. Het rapport dient nog nauwgezet te worden uitgewerkt in hanteerbare beleidsdoelen; dat vraagt veel tijd. De tijdsdruk die nu ontstaat is niet verantwoord als het doel kwaliteit van beleid is. Het rapport neigt naar haastwerk; het had beter en samen met belanghebbenden voor de verkiezingen gedaan kunnen worden of in de 100-dagen tijd van het kabinet.

Provincies extra gekort?

Om tot een vergelijk te kunnen komen over het in te leveren bedrag van nu nog € 600 miljoen zouden provincies de integrale verantwoordelijkheid moeten krijgen voor het regionale omgevingsbeleid: ruimtelijke ordening, mobiliteit, regionale economie, inrichting landelijk gebied, waterbeheer en milieu. Dat klinkt goed, maar wat wordt er mee bedoeld en heeft de commissie Lodders ook de ruimte gekregen om dat naar eigen inzicht en na eigen onderzoek in te vullen? Het antwoord is deels ontkennend, omdat het rapport niet ingaat op hetgeen is afgesproken in het regeerakkoord, dat met gemeenten respectievelijk provincies bestuursakkoorden worden gesloten waarin de inhoudelijke agenda voor de komende vier jaar wordt neergelegd. Het vergroten van de beleidsruimte van gemeenten en provincies door decentralisatie van rijkstaken, zal een belangrijk onderdeel van deze akkoorden zijn. De beleidsvrijheid gaat samen met een vermindering van het aantal specifieke uitkeringen met maar liefst 50% en het aantal rijksmonitoren met 25%. Het kabinet wil ook de bestuurlijke drukte verminderen. Dit kan bijvoorbeeld door het aantal betrokken bestuurslagen op bepaalde beleidsterreinen terug te brengen naar maximaal twee! Zo wordt formeel en materieel de bestuurlijke drukte teruggebracht, aldus het regeerakkoord. De vraag is dan ook of het kabinet de rekening bij provincies en gemeenten neer wil leggen.

Geen bestuurlijk (waterschaps)gedoe

De commissie constateert, dat er nu nog te vaak sprake is van bestuurlijke drukte en gedoe tussen overheden. Het ontbreekt nu nog te vaak aan een eenduidige verantwoordelijkheidsverdeling tussen rijk en provincies. Bijvoorbeeld omdat bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid niet bij één overheidslaag ligt. In situaties van onduidelijke verantwoordelijkheidsverdeling verschuift de aandacht van het bereiken van gezamenlijke doelen naar het verdedigen en veiligstellen van posities. Dat is ongewenst stelt de commissie.

De commissie adviseert dan ook om provincies bestuurlijk en financieel verantwoordelijk te maken voor het regionale omgevingsbeleid. Het rijk formuleert de nationale doelen en kaders en doet wat centraal moet. Al het andere wordt in principe decentraal belegd. Zo krijgen provincies de beleidsvrijheid om de doelen zo goed mogelijk in de regio te realiseren. Wanneer er binnen die bedachte beleidsvrijheid ruimte

is om zaken op Zeeuwse aard en schaal door te decentraliseren, dan schept dit mogelijkheden. Het rapport is daar niet helder in.

De commissie heeft –binnen de taakopdracht- een rapport op hoofdlijnen afgeleverd. Echter op basis van alle mooie woorden ontbreekt er zeker één beleidsveld. De constatering wordt gedaan, dat er nu nog te vaak sprake is van bestuurlijke drukte en gedoe tussen overheden. Dat is –zo blijkt ook in het Zeeuwse- zeker het geval bij de waterschappen. De commissie stelt dat: “Waar sprake is van een bovenlokaal karakter (...) dit bij uitstek de verantwoordelijkheid is van de provincie (...) De commissie ziet ook hier een risicodragende provincie voor zich.”

Verkiezingsbelofte PvdA en ChristenUnie

Beide partijen hebben zich sterk gemaakt voor een veranderend en efficiënter opererend waterschap. De PvdA schrijft in haar verkiezingsprogramma: „Tussen het rijk en de gemeente bevinden zich nog veel te veel bestuurslagen (regio, waterschap, provincie en landsdeel). Dat willen we terugbrengen tot een simpel, afgeslankt middenbestuur van maximaal twee lagen tussen rijk en gemeenten. Ook de taken van de waterschappen zullen in dat vernieuwde middenbestuur worden ondergebracht.”

Ook de ChristenUnie is voor een vergaande efficiëncyslag op het gebied van waterbeheer: “Integraal waterbeheer is belangrijk (...) Aan een succesvolle samenwerking tussen het drinkwaterbedrijf, de riolering en de waterzuivering moet gewerkt worden, bijvoorbeeld door alle lokale en regionale watertaken in overheidsgestuurde uitvoeringsorganisaties onder te brengen.” Netjes verwoord, maar het betekent in feite het opheffen van de waterschappen. Het rapport van de commissie Lodders geeft daartoe alle ruimte. Waarom laten PvdA en ChristenUnie het bij de eerste gelegenheid al afweten?

Conclusie

Het rapport c.q. kadernota Lodders geeft een goede uitgangspositie voor verder onderhandelen. Per provincie zal er sprake moeten zijn van een verschillende en nadere invulling van taken. Gewaakt en gevreesd moet worden voor een extra bezuinigingstaakstelling vanuit het regeerakkoord. Het wordt betreurd dat de waterschappen wederom worden beschouwd al een bestuurlijk onaantastbare zone en dat is jammer.